

DAK- EN THUISLOOSHEID BIJ JONGVOLWASSENEN

De tellingen dak- en thuisloosheid, die plaats vonden eind 2020 en eind 2021 in 9 Belgische steden en regio's¹, brachten in totaal 6.286 personen in kaart.

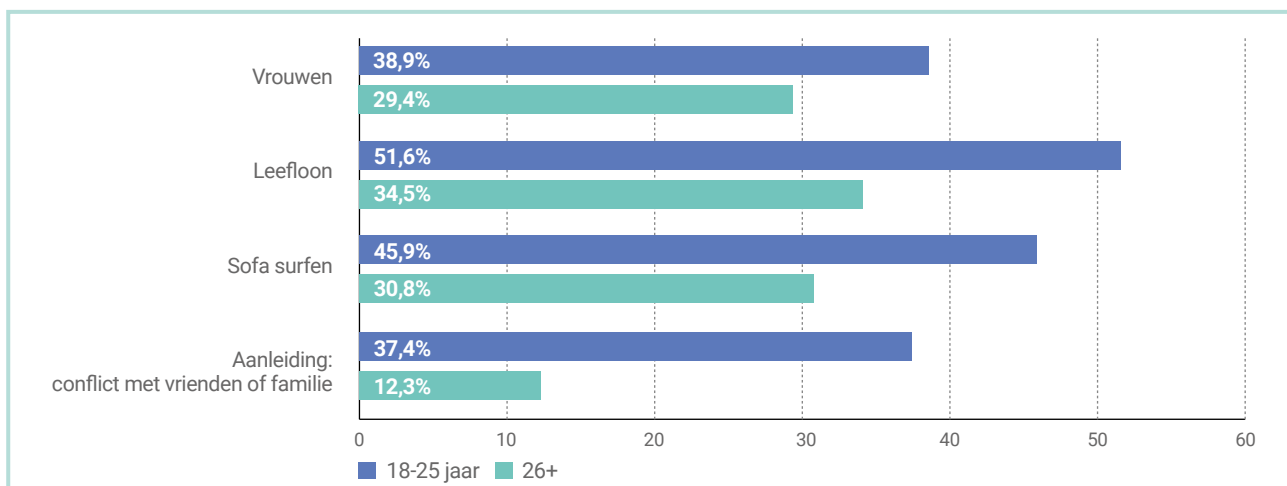
Bijna 1 op de 5 van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen is een jongvolwassene tussen de 18 en de 25 jaar (of 1.208 personen).

Om een effectief, zowel preventief als curatief beleid ter bestrijding van dak- en thuisloosheid van jongvolwassenen te kunnen uitwerken is het noodzakelijk om beter te begrijpen wie deze jongeren zijn, wat ervoor gezorgd heeft dat zij zich momenteel in een situatie van dak- en thuisloosheid bevinden, wat hun noden en wensen zijn.

Daarom vroeg de Koning Boudewijnstichting aan de onderzoeksteams van de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent, LUCAS KU Leuven, en CIRTES UCLouvain om enerzijds de gegevens van 1.208 jongvolwassenen in situaties van dak- en thuisloosheid uit te diepen én met hen en professionals uit het werkveld in gesprek te gaan. Zowel de cijfergegevens als de verhalen van de jongvolwassenen en professionals tonen alvast dat dak- en thuisloze jongvolwassenen een heterogene groep vormen met verschillende profielkenmerken. De onderzoeksteams kregen bovendien een unieke kijk op de woelige trajecten, ervaringen en overlevingsstrategieën van deze jongeren.

IN EEN OOGOPSLAG

- Uit alle getuigenissen van jongvolwassenen blijkt dat hun situatie van dak- en thuisloosheid gezien moet worden als een **aaneenschakeling** van **negatieve levensgebeurtenissen** in combinatie met **structurele maatschappelijke uitsluitingsmechanismen**.
- De **profielkenmerken** van dak- en thuisloze jongvolwassenen verschillen van die van dak- en thuisloze volwassenen. Zo liggen bij jongvolwassenen de percentages gevoelig hoger op het vlak van 'conflict met vrienden en familie' als **aanleiding** voor hun woonsituatie, personen die beschikken over een leefloon, onzichtbare dak- en thuisloosheid en het aandeel vrouwen.
- Jongvolwassenheid is een **specifieke transitieperiode** naar volwassenheid, waarin een combinatie van experimenteerterruimte en ondersteuning / bescherming noodzakelijk zijn.
- Dak- en thuisloze jongvolwassenen hebben vaak een **broos netwerk** om op terug te vallen, waardoor sommige beslissingen verregaande gevolgen hebben, ook omdat ze niet beschikken over een voldoende hoog inkomen en een stabiele woonsituatie.
- Professionals signaleren dan ook een uitgesproken nood aan **wooninitiatieven waarbij ondersteuning gegeven wordt aan de jongvolwassenen** na de transitie van 18 jaar.

1. De steden Aarlen, Charleroi, Gent, Leuven, Luik, Namen, de provincie Limburg, Zuid-West-Vlaanderen, de eerstelijnszone BraVio.

FEITEN EN ANALYSE

IN WELKE SITUATIE VAN DAK- EN THUISLOOSHEID BEVINDEN JONGVOLWASSENEN ZICH?

VERBLIJFPLAATS

Een nacht op straat doorbrengen moet te allen tijde vermeden worden, omwille van het traumatische karakter ervan. Toch waren 12,2% van de jongvolwassenen tijdens de telnachten acuut dakloos. Zij verbleven bijvoorbeeld op straat, in een noodopvang, in een auto, een tent, een kraakpand of een garage. 45,9 % van de jongvolwassenen leven in 'onzichtbare' dakloosheid en verblijven uit noodzaak bij vrienden en familie. Ook dit 'sofasurfen' is geen stabiele oplossing en verhoogt de druk op een reeds broos netwerk.

		Aantal 18 - 25 j	% 18 - 25 j
1	In openbare ruimte	45	3,8
2	In noodopvang	36	3,0
3	In opvang voor thuislozen	250	20,9
4	In instelling	123	10,3
5	In niet-conventionele ruimte (garage, tent,...)	114	9,5
6	Bij familie/vrienden	550	45,9
7	In woning met dreigende uithuiszetting	67	5,6
	Onbekend	23	1,2
	Totaal	1.208	100

Verblijfplaats jongvolwassenen, telling dak- en thuisloosheid 2020 en 2021.

AANLEIDING DAK- EN THUISLOOSHEID

De situatie van dak- en thuisloosheid waarin jongvolwassen zich bevinden kan niet los gezien worden van hun nog prille levensparcours. Hun trajecten vormen een aaneenschakeling van **negatieve individuele levensgebeurtenissen** (geweld, verslaving, ouders die in armoede leven, traumatisch

migratieparcours, ...) in combinatie met **structurele maatschappelijke uitsluitingsmechanismen** (ontoegankelijke huisvesting, structurele armoede, reproductie sociale ongelijkheid in het onderwijs, ...).

De kwantitatieve analyse toont dat jongvolwassenen vaak hun woonzekerheid verliezen door een conflict met familie of vrienden

(37,4%) of relatieproblemen (15%). Ook immigratie (11,2%), ontslag uit een instelling (11,1%), uithuiszettingen (10,4%) en psychische problematieken (10,2%) zijn veel voorkomende aanleidingen. Hun verhalen tonen aan dat het onmogelijk is om op een lineaire manier oorzakelijke verbanden te identificeren en dat hun jonge levensloop **complex, woelig en heftig** is.

Voorbeeldtraject van een dak- en thuisloze jongere

WIE ZIJN DEZE JONGVOLWASSENEN?

Profiel

mannen

60,8%

Belgische nationaliteit

67%

Huishouden

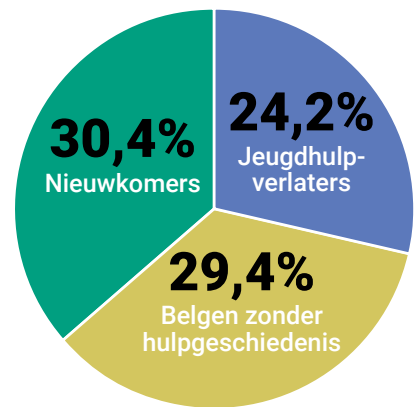
alleenstaand zonder kinderen

66,1%

minstens 1 kind direct betrokken

16%

Inkomen

20,8%

geen inkomen

11,3%

inkomen uit werk

51,6%

leefloon

Hulpverlening

74,3%

actieve begeleiding OCMW

Drie profielen van jongvolwassenen

Binnen de heterogene groep van dak- en thuisloze jongvolwassenen worden **3 types jongvolwassenen** zichtbaar. Als we deze drie profielen met elkaar vergelijken dan zien we bepaalde **woonsituaties** en **profielkenmerken** sterker naar voor komen voor elkeen van deze groepen. Zo verblijven 'Jeugdhulpverlaters' vaker in opvang, tijdelijk verblijf en instellingen. 'Belgen zonder hulpgeschiedenis' wonen vooral bij familie of vrienden. 'Nieuwkomers' wonen daarentegen vaker in een niet-conventionele ruimte of dreigen vaker hun woonst te verliezen.

Gezondheid (vermoeden van)

39,5%

geen gezondheidsproblemen

23,1%

mentale gezondheidsproblemen

17,7%

verslaving

13%

verstandelijke beperking

WAT ZIJN IN DE VERHALEN VAN JONGEREN EN PROFESSIONALS DE VERSCHILLENDE ASPECTEN DIE HET DOORBREKEN VAN HUN DAK- EN THUISLOOSHEID VANDAAG BEMOEILIJKEN?

INDIVIDUELE AGENCY

- Jongvolwassenen combineren een erg **instabiel levenstraject** met een **beperkt en broos netwerk**. Jongeren worden moedeloos; dak- en thuisloosheid doorbreken wordt moeilijker en depressie en verslaving worden in de hand gewerkt.

ONTOEGANKELIJKE HUISVESTING

- **Woonoplossingen** op zowel de private als de sociale woonmarkt zijn zo goed als ontoegankelijk voor hen.
- Veel dak- en thuisloze jongvolwassenen zijn **ondergekwalficeerde**

schoolverlaters, wat hun zoektocht naar werk en dus ook het vinden van een stabiele woonplek bemoeilijkt.

HULP- EN DIENSTVERLENING TE WEINIG AANGEPAST

- Jongvolwassenen zijn niet altijd op de hoogte van het **aanbod van hulp- en dienstverlening** en maken vaak te weinig gebruik van hun rechten.
- De jongvolwassenen (en hun begeleiders) worden ontmoedigd door de vele **procedures en de onbegrijpelijke taal**.
- De bestaande **nachtopvang** wordt gezien als een gevaarlijke, te mijden

plek. **Specifieke dagopvang** voor jongvolwassenen ontbreekt vaak.

- Jongvolwassenen wordt gevraagd zich aan te passen aan het **tempo** en de **voorwaardelijkheid** van dienstverlening. Wanneer de voorwaarden of het tempo te hoog liggen en de jongere zo niet aan de verwachtingen voldoet komt het recht op ondersteuning in gevaar.
- Hulp- en dienstverlening wordt gezien als **verkaveld**. Jongeren worden vaak van de kast naar de muur gestuurd en kunnen vaak nergens terecht wanneer ze **meervoudige problematieken** ondervinden.

VAN ANALYSE NAAR ACTIE

Wat vertellen jongvolwassenen en hun hulpverleners ons over de noden van kwetsbare jongeren?

- De trajecten en ervaringen van de jongeren dwingen ons om na te denken over hoe we kinderen, jongeren en gezinnen **preventief** kunnen **ondersteunen**. Het schoolsysteem speelt hierin een belangrijke rol, gezien het vaak een ankerpunt zijn geweest in hun adolescentie.
- Dak- en thuisloze jongvolwassenen vragen een **specifieke aanpak**, rekening houdend met hun fase van

psychologische ontwikkeling. Ze hebben zowel ondersteuning als experimenteeruimte nodig en moeten fouten mogen maken. Naar transitie toe werken en zorgcontinuïteit hanteren is noodzakelijk. Ook het **verlagen van druk** en het tot stand brengen van **langdurige vertrouwensbanden** blijkt noodzakelijk.

- Een **intensieve trajectbegeleiding** door één begeleider en het creëren van **intersectorale hefboomen** kan ervoor zorgen dat jongeren beter ondersteund worden en hun leven

terug op de rails krijgen.

- Werk maken van **tijdelijke en structurele woon-zorg oplossingen** op maat van jongvolwassenen is cruciaal als een vorm van sociale bescherming. Deze woonoplossingen moeten de toegang tot de sociale en private huisvestingsmarkt fundamenteel verbeteren.
- Dak- en thuisloze jongvolwassenen vormen een superdiverse groep die vraagt om een **leefwereld-georiënteerde en gender-sensitieve aanpak**.

WAT DOET DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING?

De Koning Boudewijnstichting ondersteunt, door middel van de Fondsen die ze beheert, organisaties die bijkomende woonoplossingen creëren voor dak- en thuisloze personen, waaronder jongvolwassenen. Anderzijds ondersteunt de Stichting de onderzoeksteams van LUCAS KU Leuven en UCLouvain CIRTES om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen in Vlaanderen, in Wallonië en in de Duitstalige Gemeenschap. Dankzij de steun van lokale besturen en in samenwerking met vele partners op het terrein zal eind 2022 in 19 verschillende zones geteld zijn. Op basis van de bekomen cijfers kunnen zowel op regionaal als op lokaal vlak lessen getrokken worden om tot een effectief beleid te komen ter bestrijding van dak- en thuisloosheid. In combinatie met kwalitatief onderzoek laten de bekomen data ook toe om dieper in te zoomen op specifieke doelgroepen zoals jongvolwassenen. Door de samenwerking tussen de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, UGent, LUCAS KU Leuven en UCLouvain CIRTES werd het mogelijk hun specifieke trajecten in kaart te brengen met als doelstelling een effectief beleid en praktijk te inspireren.

MEER WETEN?

Het volledige rapport *Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen: cijfers en geleefde ervaring van jongeren*. (2022) is gratis beschikbaar op www.kbs-frb.be.

Voor meer informatie over de tellingen dak- en thuisloosheid kan u hier terecht: www.kbs-frb.be/nl/telling-dak-en-thuisloosheid en www.kbs-frb.be.

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving. De Stichting is in België, in Europa en internationaal een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Ze zet zich in om een maximale impact te realiseren door de competenties van organisaties en personen te versterken. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen.

De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

Dank aan de Nationale Loterij en haar spelers, en aan alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.